

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. I. Quousque extendat se potestas legislativa hominum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

minio subjecta, directe in commodum libertatis propriae; hoc enim modo, non aliter, transfertur in donarium a donante, nisi quatenusposito donantis consensu legitimo, leges impartuntur donatario favorem suum ad rei usum, quem ante concesserant donanti; his praemissis:

§. I.

Quousque extendat se potestas legislativa hominum?

472. **Q**uestio est, quid possit circa jus naturale, & divinum? Resp. 1. quod nulla potestas humana legem naturalem, & divinam, *praeceptivam*, directe mutare possit, aliquid contrarium illi statuendo, vel in ea dispensando. Quia inferior in lege Superioris nihil immutare potest, minus eam tollere. Unde nec Pontifex, nec alij Superiores Ecclesiastici, dispensantes in votis, vel juramentis ullam relaxationem juris divini *directe* faciunt; esto indirecte tollant materiam legis, seu juris divini, circa quam hoc versabatur; de quo V. Suarez tom. 2. de Relig. l. 6. c. 9. n. 15. Ex quo habetur, nihil jure naturali, & divino prohibitum, ullo jure humano posse directe fieri licitum; nihil eo jure praecipuum, ullo humano jure posse directe fieri vetitum. Ratio hujus est, quia neutrum fieri potest, nisi mutando, vel dispensando jus naturale, & divinum; at neutrum directe fieri potest ulla potestate humana, ut dictum est: ergo. Hujus ratio est, quia praecipua naturalia sunt dictamina rectae rationis, de ijs, quae habent turpitudinem, aut honestatem intrinsecam, & essentialem independentem ab omni divina, & humana voluntate. Sunt igitur ea dictamina propositiones sempiternae veritatis, atque necessariae, sicut ipsarum objectum necessarium est; ergo & immutabiles: vel enim mutaretur cognitio illa practica, vel objectum: istud mutari nequit, cum sit essentialiter tale; cognitio etiam practica mutari nequit; fieret enim ex vera falsa, si affirmaret, quod antea negabat aut negaret, quod affirmabat, nulla in objecto facta mutatione; si enim antea verè affirmabat, nunc falsò negabit, quod affirmabat. Hoc igitur judicium non est dictamè rectae, sed aberrantis rationis; quare non magis ista judicia practica sunt muta-

Tom. I.

bilia, quàm speculativa, quoties sunt propositiones perpetuae veritatis, uti sunt istae, de quibus agimus.

Resp. 2. quod jure naturali, vel divino nec praecipuum, nec prohibitum, sed *pure permissum* est, jure humano posse quandoque mutari praecipiendo, vel prohibendo. Nam ex utroque jure constat, multa, jure naturae permissa, jure humano non tantum prohiberi, sed etiam saepius annullari, quando scilicet ratio boni communis exigit. Sic matrimonium cum consanguinea sponsae de futuro; professio ante 16. annum aetatis cum sufficienti deliberatione facta, &c. jure naturae valent; jure Ecclesiastico irrita sunt. Donationes inter conjuges, constante matrimonio, jure naturae validae, humano invalidae, vel saltem non firmae sunt, nisi morte donantis confirmentur, ut constat ex l. 4. decretal. tit. 24. de Donat. inter Vir. & Uxor.

Resp. 3. quod Magistratus humanus juxta dandam expositionem licite jus naturale interpretari possit, modo ea interpretatio indubitata sit. Nam, qui declarat, nihil immutat, aut de novo statuit, ut constat ex Felino in c. 1. de offic. deleg. n. 1. Bartolo in L. Omnis populus, ff. de Just. & Jure, q. 6. Gloss. in L. 1. ff. de orig. juris, V. Interpretationem; quod sic intelligendum est, ut dicta legis naturalis interpretatio in concernentibus DEI cultum, Religionem, ac salutem animarum, conveniat soli *Magistratui Ecclesiastico*; Laico autem duntaxat in profanis. Ex hoc factum est, quod jus naturale, ac divinum *de homine non occidendo*, per legitimam interpretationem non cadat in casum, quo occiditur injustus aggressor exigente illius occisionem necessariam defensione propriae vitae. Ubi tamen dubitatur, an interpretatio juris naturalis, quae fit per jus civile, seu seculare, foveat, vel non foveat peccatum? juris Ecclesiastici est definire. Nam hujus duntaxat fori est ea, quae salutem animarum spectant, discernere.

Dixi n. 472. nullam potestate posse aliquid *directe* mutari in lege naturali, mutatione nimirum directa, quae fiat per definitionem, abrogationem, dispensationem, emendationem, seu epichiam, ut tenent D. Thomas 1. 2. q. 94. a. 4. & 5. & alibi; Suarez l. 1. de legib. à c. 13. n. 2. & alij: dicendum nihilominus est, legem

P

natu-

naturalem esse impropiè, & indirectè mutabilem ratione materiæ, quæ non nisi, *ut certis circumstantijs affecta*, est objectum juris naturalis, illisque conditionibus spoliata, definit esse tale objectum. Hoc tenent potiori jure, qui existimant ab humana etiam potestate, mutari quidpiam in jure naturali posse, inter quos est Felinus in c. *ne innitaris, de constitut. n. 7.* Abbas in c. *Que in Ecclesiarum, de constitut. n. 11.* & in c. *fin. de consuetud. n. 3.* & in c. *à nobis, de decimis, n. 4.* Navarr. *consil. 2.* qui filij sint legitimi, n. 8. Nec enim eorum rationes, & exempla per illos adducta, probant aliam mutationem, ac istam impropiam, & indirectam. Et hoc etiam docet D. Thomas, 1. 2. q. 100. a. 8. dum ait: præcepta naturalia, quatenus continent rationem debiti, & justitiæ, esse indispensabilia; secundum quod autem determinantur ad speciales modos, esse dispensabilia.

476. Circa quem textum D. Thomæ nota, quod per ordinè sive rationem debiti Cajetanus intelligat, debitum non in communi, sed juxta conditiones, secundum quas in subjecta materia uniuscujusque præcepti præscribitur, sive affirmativè, sive negativè. Per applicationem autè præceptorum ad speciales actus, in quibus ordo, sive ratio debiti reperitur, intelligit S. Doctor præcepta, quatenus respiciunt actus absolute, seclusis conditionibus, secundum quas in ipsos adæquatè feruntur; quia igitur in istis specialibus actibus, potest fieri aliqua varitatio conditionum, secundum quas præcepta naturalia ad ejusmodi actus determinantur, & applicantur; idcirco fieri potest, ut ad eos non applicentur, & determinentur præcepta naturalia defectu conditionum, secundum quas illos actus adæquatè respiciebant; unde obligatio naturalis circa illos actus amplius non manet.

477. Econtra si maneat idem ordo debiti, justitiæ, & virtutis, quia manet idem actus adæquatè secundum omnes conditiones, secundum quas terminabat præceptum naturale, non potest illud idem præceptum non terminare, neque in eo potest cessare ratio debiti, neque proinde obligatio naturalis circa ipsum: quod explicat Cajetanus in præcepto *non occidendi*, in quo ordo justitiæ est, ut non occidatur homo in-

nocens aut privata autoritate cum cæteris conditionibus, sub quibus DEUS, & lex naturalis prohibent hominis eadem: in quo ordine nulla potest esse dispensatio, neque cædes cum illis conditionibus, sub quibus à lege naturali prohibetur, licita fieri. Si tamen muretur aliqua conditio, sub qua prohibebatur cædes; illa quidem licita fiet, non tamen in præcepto naturali fiet propria mutatio, cum illud non respiciat eam eadem cum illis conditionibus, sed impropria erit mutatio duntaxat ratione materiæ, per quam non mutatur præceptum.

Ex his colligitur, ea duntaxat præcepta naturalia posse impropiè, sive extrinsecè mutari, quæ habent materiam mutabilem, quatenus nimirum terminant præceptum secundum aliquam mutationem necessariam, quæ supponit judicium, & arbitrium humanum; sic enim, sicut directè conditio ea necessaria, pendens à voluntate hominis libera, consequenter & materia, in quantum fundat obligationem præcepti, sic & præceptum ipsum indirectè mutari potest; & ea mutatione facta, cessat sine ulla relaxatione, aut dispensatione obligatio legis naturalis; similiter, quoties materia, prout fundat honestatem, aut turpitudinè jure naturali prohibitam, vel imperatam, pendet à supremo DEI dominio: potest DEUS ejusmodi materiam per variationem alicujus circumstantiæ subtrahere obligationi naturali, quæ unà cum materia, quam respicit, definire omnino debet.

Colligitur, 2. irritatione, dispensatione, vel mutatione voti nihil juri naturali directè detrahi, aut in eo mutari. *Nihil in irritatione*; nam ea, quæ fiunt ex vi potestatis dominativæ, quæ quis habet in personam voventem, aut in materiã voto promissam, eo ipso habent, ut tale votum subditi sit conditionale essentialiter, & postulet ad sui firmitatem consensum superioris, tanquam conditionè, sine qua non. Unde ea conditione non posita, definit obligare, quod est de natura voti conditionalis; quæ autem fit à Superiore ex vi potestatis gubernativæ, similiter fit solum indirectè. Nam si Superior non consentit, aut repugnat voto subditi, utitur suo jure; non enim tenetur in votum subditi consentire, aut se abdicare jure, quod habet in materiã voto promissam; quod idem

contingit, quando irritatio ista impropria tantum est, & solum voti suspensio, eo, quod voti executio præjudicet juri Superioris, qui etiam potestatem habet illam impediendi, cum possit, aut suam prohibitionem ipsam illicitam reddere, aut eam subtrahendò impossibilem facere.

480. Nihil in dispensatione; quia cum votum sit promissio, aut contractus, quo DEUS jus acquisivit in rem voto promissam, potest remitti ea actio, & illud jus tum à DEO, tum nomine ipsius, & facta ab illo potestate ab Ecclesia, atque ita tota obligatio voti cessat; sicut facta remissione creditoris, vel vices illius gerentis, debitum omne extinguitur, uti explicant Suarez l. 6. de voto, c. 9. Less. l. 2. de just. c. 14. dub. 12. Vasq. 1. 2. d. 178. n. 13. Becan. ibid. tract. 3. c. 3. q. ult. n. 11. Non denique in commutatione. Nam cum hæc non tollat vinculum, & obligationem voti purè & simpliciter, sicut dispensatio; sed tantum sub onere novi vinculi, & obligationis priori subrogatæ, non detrahit juri naturali DEO acquisito, sed in aliud mutat, quod DEUS æquè acceptat, quia aut majus, ipsique gratius est, aut, si sit æquale, vel inferius, ipse illi mutationi annuit per prælatum, qui ejus vices sustinet.

481. Sed nec epichia propriè sumpta quidquam directè in lege naturali mutat; non enim est nuda interpretatio, ac declaratio, legem in eo singulari casu non obligare; ad id enim solum prudentia, & doctrina requiritur; sed est emendatio legis, quæ cum verbis universalibus lata sit, in casu quodam particulari judicatur, non esse observanda; quia facta est inutilis, & noxia; quare legislator in eo casu suam ipsam legem emendaret. Et ideo, qui in jure naturali aliquam epichiam admittendam esse contendunt, id accidere tantum fatentur, quando jus naturale continetur in universalibus præceptis, & per generales regulas nobis innotescit; quæ deinde in singularibus eventibus deficiunt: nam quando naturalis ratio dicat singulariter, quid in unaquaque facti specie in his, illisve circumstantiis sit faciendum, nulla possibilis est, aut emendatio, aut exceptio, vel ampliatio; quod enim tunc natura, & ratio suggerit, non potest non esse conveniens rectæ rationi, emendabile itaque

Tom. I.

non est; atqui lex naturalis non tantum universalis, sed ipsa omnia singularia præscribit, eaque in parte differt à lege humana: ergo nunquam emendabilis est, sed omni ex parte immutabilis.

Quæstio nunc ulterior est, quid possit 482. potestas humana in jure omnibus gentibus communi? Ante resolut. not. ut aliqua natura veri & proprii juris capax sit, debere quoque esse capacem libertatis, obligationis, permissionis, non tamen necessariò pœnæ propriè dictæ, ut alibi diximus de Incarnatione. Nam si libertate careat, nihil ipsi aut imperari aut prohiberi aut permitti poterit, neque si imperata prætermittat, aut prohibita faciat, præmio laudabilis meriti carere; aut si peccet, puniri. Horum verò omnium bruta capacia non sunt, ut patet. Ideo etiam Cicero lib. 1. de offic. libertati, ait, proprium est, sic vivere, ut velis; quæ sanè convenire non possunt propensione, & appetitui, quo bruta propelluntur, & necessariò aguntur, maximè cum vulgatæ libertatis definitioni, qua dicatur (*facultas faciendi quod lubet, nisi si quid vi aut jure prohibetur*) qua prohibitione juris non obstringi bruta, facile vides, non enim sua facta ad regulam, & certam normam exigere possunt, & ad legem, quæ est ex Chrysostr. orat. 75. rerum gerendarum justa regula. Non igitur hic agimus de jure, quod juris-consulti commune volunt hominibus cum brutis; sed quod non nisi ratione æstimatur, quibus positus:

Resp. à Magistratu humano jus gentium 483. præceptivum mutari non posse; permissivo autem posse aliquid adjici; sic Layman lib. 2. Summe, tr. 3. c. 12. q. 5. Ratio primæ partis est, quia ut dicitur c. Jus gentium, dist. 1. juncto c. Jus gentium Instit. de jure nat. gent. c. nefas est, violare fœdera etiam cum hostibus; religionem Legatorum non violandorum &c. nam sine his, sincerè, ac inviolabiliter observatis, pax inter homines, & humana societas consistere non potest; ratio secundæ partis est; quia, etsi jure gentium, ad res gestæ probationem sufficiant duo, vel tres testes minimè suspecti, ac omni exceptione majores; nec tamen est contra jus gentium, & passim recipitur jus humanum, quod constituit majorem testium numerum ad valorem ultimarum voluntatum.

P 2

voluntatum, propter plura pericula fraudum intervenire valentium in ejusmodi casu. Idem etiam jure Ecclesiastico constitutum est, cum agitur ad separationem vinculi conjugalis propter alterius impotentiam, ut habetur *lib. 4. tit. de divortiiis*.

§. II.

Qui possint ferre legem civilem, seu
secularem?

484. **C**um condere legem sit actus jurisdictionis, ut ait Baldus in *L. ult. C. de Jurisdic. omn. Jud. n. 1.* cui non inest jurisdictionis, necesse est, quod ei nec inest potestas condendi legem. Et quia jurisdictionis correlativè dicitur ad subditum, & vicissim; inane est, ac irritum, condere legem in non subditum. Unde sicut extra territorium jus dicenti non paretur impune, c. ut animarum, de constit. in 6. sic jus dicenti in non subditum. Nam nemo legem ferre potest ultra limites sue jurisdictionis, ut constat ex *L. ult. ff. de Jurisdic. omn. Judic.* Not. autem duplicem potestatem vulgò distingui à Juristis, æconomicam videlicet, & politicam; prior, quam etiam aliqui dominativam appellant, est solùm circa privatas personas, & respicit communitatem tantùm imperfectam, eaque triplex statuitur, Patris in filium, viri in uxorem, domini in servum; è quibus duæ priores immediatè oriuntur ex jure naturali; tertia ex jure gentium; vel civili; nam ex naturali origine, quam filius accipit à Patre, illi quoque subjicitur, ut & viro uxor, posito tamen contractu humano matrimonij initi, qui contractus etiam de jure naturali est; propagatio enim hominum; & comixtio maris ac foeminae; maximè naturalis est; promiscua autem libido, ipso etiam jure naturali vetatur.

485. Potestas politica respicit perfectam communitatem, quæ scilicet ut unum corpus politicum ex varijs unione quadam in ordine ad gubernationem, & regimen coaluit. Unde vocatur potestas jurisdictionis, à qua nempe publicæ potestates formaliter habent, ut sint publicæ potestates. Jurisdictio autem dicitur rerum, & vitæ sub una suprema potestate ad bene beatèque vivendum societas; ex qui-

bus vides duas has potestates, æconomicam scilicet seu dominativam, ac politicam plurimum differre, his præmissis:

Dicendum 1. Summum Pontificem non posse condere leges civiles, totum orbem, aut totum populum Christianum obligantes; sic Navar. in c. Novit, de Judic. not. 3. n. 9. cum comuni; Ratio est, quia potestas ferendi legem civilem respicit subditum, in civilibus, & temporalibus subditum; sed sic nec totus orbis, nec totus populus Christianus subditus est Summo Pontifici. 1. non infideles; nam hi nec constitutionibus ejus canonicis ligantur, ut habetur in c. Gaudemus, de divortiiis. 2. nec omnes fideles; nam supremam jurisdictionem civilem, & temporalem in hos, qui commorantur in terris Imperij, habet Imperator; in alios diversorum Regnorum, Reges ipsorum. Et quamvis verum sit, Summum Pontificem posse condere leges, etiam civiles pro suis subditis; jurisdictioni suæ temporali subditis, æquè ac alius Princeps secularis non recognoscens Superiorem in terris suis; hanc tamen potestatem non accepit à Christo verbis: Tibi dabo claves regni caelorum, pasce oves meas (per hoc enim non temporalem, sed spirituales ei jurisdictionem Christus contulit) sed ab his, qui Sedi Apostolicæ donationes terrarum, quas possident, fecerunt; juxta dicta n. 471. ut constat ex c. Ego Ludovicus, dist. 63. c. Constantinus, dist. 96. & c. Fundamenta, de Elect. in 6. Nam jurisdictionis spiritualis temporalem non excludit, ut certum est apud omnes, & mox patebit num. seq.

Dices: in Extravag. Unam Sanctam, de Majorit. & obed. inter communes Bonifacius VIII. postquam dixit, in Ecclesia esse duos gladios, spirituales videlicet, & temporales; dicentibus Apostolis: ecce gladij duo hic; in Ecclesia scilicet, cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis. Subjungit: certè, qui in Potestate Petri temporalem gladium esse negat, malè verbum attendit Domini proferentis: convertite gladium tuum in vaginam. Uterque ergo est in potestate Ecclesia; spiritualis scilicet gladius; & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia; ille verò ab Ecclesia exercendus. Ille Sacerdotis, is manu Regum, & militum, sed ad nutum, & patientiam

Sacer-